

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъим!

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

№11 (60) ноябрь 2008-ни йис. / Зу-ль-Къайда 1429 / Табасаран ч1алниинди вазлик саб ражну удубч1вур. Къимат 15 манат

ХАЙИРЛУ СЮГЪБАТ

Пайгъамбарин уьмур аьгъю ап1бан метлеблувал

ЖИКЪИ КЪАЙД:

Алагъдин рягъматдиз шагъидси душнайи адлу Аьлим Къурамугъяммад - гъяжи Рамазанов Ислам дин артмиш ап1баз йигъ- йишв дарпиди зегъмет-зиллет гъизигу кас ву. Дугъу кми - кмиди «Ассалам» газатдин редакцияйиз учухъна гъюри, хуш - беш ап1ури, Исламдин темйириан вуйи сюгъбатнягъ учвра гъюч1вуйи ва газатдлз мяналу макъалйир дик1ури шуйи, гъадму гъисабнаан табасаран ч1алниинди удубч1вурайи «Ассалам» газатдин машариъ чан макъала таржума ап1увал дугъу аьхю разивалиинди къабул ап1ури шуйи. Думу алчагъ ва инсафсуз ксарин хильан гъушну, хъа амма ухъу думу шагъид кас кми- кмиди к1ваин ап1ури шулхъа. Гъит ухъу Гъияматдин йигъан Мугъяммад Пайгъамбарин ❁ лишниккди гъацдар ксарин багахъ ишри.

Гъаму ражну учу Къурамугъяммад - гъяжи Рамазановди гъибик1у «Пайгъамбарин уьмур аьгъю ап1бан метлеблувал» к1уру макъала ихъ багъри газатдин машнаъ чап ап1урача.

Ас-Салам-фото

Къурамугъяммад-гъяжи РАМАЗАНОВ

Гъарсар мусурман касди Мугъяммад Пайгъамбарин ❁ уь-микан аьгъю ап1баз асас фикир тувну ккунду. Сабпи нубатнаъ ухъу Пайгъамбарин ❁ уьми-кан аьгъю ап1уз буржлу вухъа, гъаз гъапиш Аллагъу Тааьлайи Мугъяммадт1ан ❁ артухъди лай-ик1улу вуйидарикан гъич сарра халкъ гъап1ундар.

» 3

К1ВАИН ГЪУБЗРУ ГЮРЮШ

Гъаму улихънаси Дагъустан Республикайин Духовный управлениейин председатель, муфтий

Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаев Мягъячгъала, Огни шагърарин, Табасаран, Хив районарин мусурман гъардшарин саб дестейихъди гюрюшмиш гъахъну ва гъадрарихъди Ислам диндиз хайирлу сюгъбат гъап1ну. Дугъу гъапиганси, гъамусяаьт ихъ уьлкейиъ дин - т1яаьт хъап1ру гъарсар касдиз яркъу ихтиярар тувна.

Гъаци вуйиган, Аллагъу Тааьлайин Гирами Къуръандиъ улупнайи терефар ва Дугъу ихъ жилиина Гъау Мугъяммад Пайгъамбарин ❁ баркаллу рякъ дюзди к1улиз адагъувал марцци Ислам бадали баркаллу ляхин гъабхувалик

Мянфяаьтлуб гъабхъну

гъисаб ву. Диндин аьгъювалар гъадагъуз айи мумкинвалар ишлетмиш дап1ну ккунду.

Гъадму гюрюшдиъ ДУМД - дин гъуллугъчйир, Дагъустандин Огни шагърин имам Мугъяммад-Рамазан Ражабов иштирак гъахънийи. Хайлин

ксари муфтийиз Ислам диндихъди аьлакьалу вуйи жюрбежюр суалар тувнийи.

Иллагъки жигъил наслин вакилариз (баяриз ва шубариз) диндин аьгъювалар гъадагъаз яркъу рякъ тувну ккунду. Гъадму месэлайихъди аьлакьалу вуди уч духънайи мусурман гъардшари муфтий Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаевдикан Дагъустандин Огни шагъриъ 20- 25 касдикан ибарат вуйи шубарин десте ва Хазар гъулаъ гъадму къадар баяриз мусурман диндин аьгъювалар тувбан десте тешкил ап1уб ккун гъап1нийи. Муфтийи гъадму хайирлу

теклифназ разивал тувнийи ва хусуси вуди чан терефнаан гъадму дестйирин ляхин к1ули гъабхуб метлебниинди спонсорвалин кюмек абгуз гаф тувнийи.

Гъелбетда, гъадму гюрюшдиъ вагъабизмйи марцци Ислам диндиз туврайи зарарнаканра дарпиди гъитундайи. Муфтийи уч духънайидарикан ва вари мусурман гъардшарикан ва чйирикан марцци Ислам диндин рякъюъди гъягъбан ляхниъ йигъ - йишв дарпиди зегъмет зигувал, ихъ диндин ад за ап1бан ляхник гъарсари чан хусуси пай кивувал ккун гъап1нийи. Хъа гъадму ляхин к1улиз адабгъуз кюмек туврайидар диндин аьгъювалар ву. Гъацдар аьгъювалар туврайи мялуматарин дакъатарикан саб табасаран ч1алниинди адабгъурайи «Ассалам» газатра ву.

» 3

НУМРАЙИЪ:

ГЪЯЖ - 2008

2

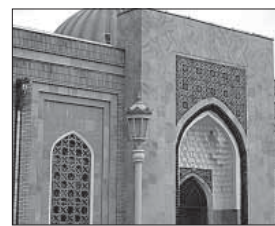
Гъяждиз - Бакуйиантина

4

ИСЛАМ ДИНДИН ИШИГЪЛУ КСАР

Имам исмяил аль - Бухари

5

ИСЛАМ ДИНДИН ДАРСАР

7

ИЧ ИНТЕРВЬЮ

«Йиз уьмрин мяна диндиъ рякъьюразуз»

8

ПОДПИСКА - 2009

ХАЙИРЛУ ЛЯХНАРИКАН УЖУБСИБ ГЪЯЛАЛУБДИИНДИ ДУЛАНМИШ ХЪУВАЛ ВУ

ГЪЯДИС

ГЪЯЖ - 2008

Аъзиз мусурман гъардшар ва чйир! Гъаму йигъари хайлиндарин фикрар чпи Сауд Аравияйин гирами жилина гъяждиз гъягъюз ккайивалихъна душнайивал аъгъячуз. Гъаддиз гъадму баркаллу ляхин клулиз адабгъуз фицдар гъязурлугвалар гъахураш, Дагъустандин мисс-гъяждин клулиъ айирихъан, Дагъустандин муфтийин заместитель Аъгмад- гъяжи Мягъямедовдихъан хайлин инсанари гъерхра ва аъгъю аплура.

Аъгмад - гъяжи, гъаму йисан гъяждиз гъягъбан шартвал фтиъ а?

- Асас шарт (дигиш'вал) гъадму ву, фицики гъаму йисан авиарейсарин кыматар саб дупну багъа гъахъну. Ихъ авиапелерозчикарин кыматар лапра багъайиндар вуди хъпаз лигну учу жара уълкйирин авиакомпанийр агуз мажбур гъахънча. Сауд Аравияйин «Аль - Лама тревел» клуру авиакомпанияйихъди 9 авиарейс клули гъахуз йикъар гъаплунча. Мягъягъалайин аэропортдихъан гъадму компанияйин «Боингар» къабул аплуз даршлувал сеbeb вуди, читин гъялнаан удучлвуз мумкинвал айи ялгъуз рякъ Бакуйиан рейсар тешкил аплувал дубхъна.

Сауд Аравияйин компания ктабгъбан хайирлувал фициб ву?

- Варитан асасуб - пассажирариз шараитар яратмиш аплувал ва рейсарин кыматар ужудди хъувал ву. Мисал вуди гъадабгъиш, ихъ самолетариъди гъягъюруш, 83 агъзур манат ву, хъа «Аль- Лама тревел» авиакомпанияйин самолетдиъди гъягъюруш- 77 агъзурна 500 манат.

Минводдиантина рейсар тешкил аплуз шулдаринхъа?

- Урусатдиъ харизи уълкйирин чартерин авиарейсар тешкил аплувал къадарсуз гизаф гъайгъушнар хру ва пулин ахъю харжар удубчлвру ляхин дубхъна, хъа Бакуйантина самолетариъди гъягъбан месэла учу ухди гъял гъаплуна.

Гъяждиз гъягърудар Бакуйиз фтиъди гъахиди?

- Бакуйиз поезддиъди ясана автобусариъди гъахиди. Гъамусяаьт Азербайжандин терефнахъди ахиримжи улхбар гъахура. Вари 1980 кас гъахбанди ву.

Сауд Аравияйин авиакомпанияйин терефнаан фицдар - вуш жара тлабар айин?

- Вари дюньяйин гъюкмариш хас вуйи тлабар ккун аплура, салондиз анжагъ 5 кило хликкди гъабхру гъагъ къабул аплура, багаждиз- 25 кило.

Гъяждиз - Бакуйиантина

Гъяждиз гъягъюрайи гъарсар касдихъна гъяждиз заказ дапнайи сумкйир тувиди.

Гъяждиз гъягърударихъди вуйи ляхниъ фициб цийивал а?

- Гъаму гъяждиз вуйи гъязурлугар гъахуз ккудубшу йисандин гъяж ккудубклубси дишла хъюгъюнча. Гъаддихъанмина ич вакилар лихура. Ахъю ва ужуб ляхин дапна. Гъаму йисан сабпи ражну вуди 45 касдикан ибарат вуйи гъарсаб дестейик сар руководитель китру. Дидланна гъайри, Арафатдиъ, Минайиъ ва жюрбежюр жара йишвариъ гъяждиз гъафидариз гъуллугъ аплуб метлебниинди ич работникарин къадар артухъ дапна.

Гъаму йисан фуну фирмири гъяж тешкил аплиди?

- Дагъустандин вуйи ксар тямин аплбан бадали туроператорар вуди гъамцдар фирмир жалб дапна: «Арафат», «Кавказ», «Баракат» ва «Зам- зам», «Муздалифа» клуру фирмирин турагентар.

Гъаму йисан Дагъустандин фукъан ксар гъяждиз гъягъбанди ву?

- 2008- пи йисаз РФ - йин Гъюкуматдин гъяждин месэлийриз лигру Советди ихъ республикайиз 8000 касдиз йишвар тувна, хъа амма сач ихъ республикайиан гъушу ксарин къадар 13 агъзурилан артухъдира кади вуйишра.

Гъаму йисан гъяждин кымат фукъан ву?

- Жилин транспортдиъди гъягърудариз - 26500 манат, самолетдиъди гъягърудариз - 77500 манат. Хъа артухъди пулар айи ксариз Масжидул Гъярамдихънакъан гъахузди 135 000 манат ву.

Хайлин ксариз (жилин транспортдиъди гъягъюз ккундариз) йишвар гъадагъуз мумкинвал гъабхъундар.

Гъадариз цийи квотйир тувбанди вуйин?

- Ичнуб квота ухдихъанмина ккудубклу., анжагъ саб умудвал кивуз шулу, фицики жара ДУМД - ари (диндин идарйири) чпин квотйир тувбиинди кюмек тувуб мумкин ву.

Гъамцдар хабрарра ерхъуру, фицики жара Диндин управленийири гъяждиз гъягъру йишвар масу тувру, клурударра шулу. Гъаму суалназ уву фициб жаваб тувдива?

- Жара региондин Диндин Управленийири чпин йишвариан гъягъру ксарин къадартан артухъди квотйир гъадагъури шулу ва гъамус дурари гъадму квотйир масу тувра, клуру жюрейин хабрарра ерхъуру.

Гъелбетда, думу хабар шад аплуб дар, хъа пашман аплуб ву ва гъаци аплувал дурарин ужуб ляхин дар, исканвал ву.

Гъяждиз гъягърударин гъязурлугвалар гъахбаъ фицдар цийивалар а?

- Гъяждиз гъягъбан ва гъадушваъ чпи улупбан гъякънаан аъгъювалар гъадагъбаз бахш дапнайи хайлин серенжемарикан пуз шулу. Хъа амма варитан асасуб гъяждиз гъягъру гъарсар касди эдеблувалин къайдйир аъгъю дапну ккунду. Гъелбетда, гъамусяаьт гъаддин гъякънаанра аъгъювалар гъадагъуз гизаф къадар китабар ва жара литература а.

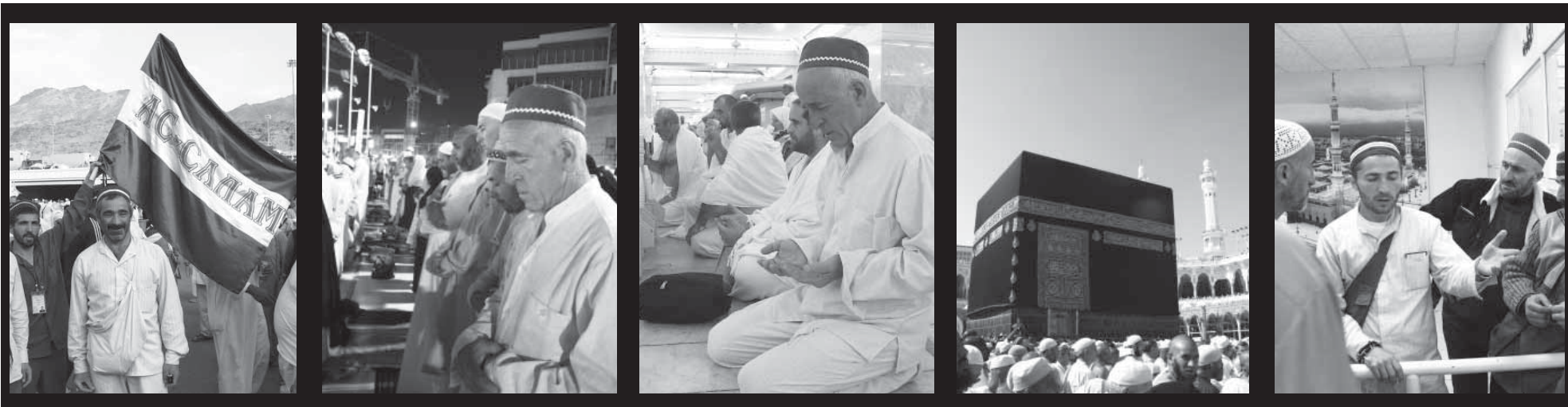
Урусатдин гъяждиз гъягъру ксар гирами йишвариз гъягъюри фукъан вахт ву? Меккайиъ жвуаз жил масу гъадабгъуз ва Урусатдин гъяж клули гъабхрудариз гостиницийир тикмиш аплуз шулдаклана?

- Гъелбетда, 20 миллион умма айи Урусатдиз Меккайиъ ва Мединайиъ чан йишвар ади ккундийи. Хъа амма Меккайин жил дюньяйиъ варитан багъайин кыматариз вуйиб ву, ва анжагъ саудитдизтан масу тувурдар. Ухъухъ гизаф къадар девлетлу ксар а ва эгер дурари гъяждиз гъягърудариз вахъф вуди масу гъадабгънийиш, думу чпин пулин дакъатар аманат аплбаз, аълава аплбаз варитан хайирлу ляхин хъибдийи. Исламдин уълкйириан хайлиндари гъаци аплурира шулу.

Гъяждиз гъягъюз ккайидариз вуйи яв теклифар фицдар ву?

- Гъарсар касди чаз Аллагъди ﷻ фукъан ахъю ужувлан ляхин дапнаш, фикир аплуб ва умудлу хъуб - гирами Жилина гъягъюз мумкинвал тувнайивал гъисс аплуб ва лайикълу саягъниинди гъадушваъ чпи улупуб лазим ву. Гъамрар асас теклифар вуйиз.

«Нур - ул Исламдин» хусуси мухбир

ГЪЯДИС ДЮАЪ АПІБИИНДИ АЛЛАГЪДИХЪНА ﷻ ИЛТИКИУВАЛ ИБАДАТ АПИУВАЛ ВУ

ХАЙИРЛУ СЮГЪБАТ

Пайгъамбарин ﷺ уьмур аьгъю апІбан метлеблувал

І « Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъювалар гъадагъувалин метлеблувал неинки инсанар уч дапІну, дугъан уьмрикан ихтилатар апІувал дар, хъа кьуред дюнйирьра хушбахтвал гъазанмиш апІувал ву. Инсаниятдин уьмриъ Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрихъди тевуз шлуб сабра адар.

Пайгъамбарин ﷺ тарихнаъ марцци

валин гъавриъ ахъуз кюмек тувру. Кьур'андиъ Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрихъди ва ляхнихъди аьлакьалу вуйи гизаф къадар аятар а. Гъадму аятарин метлеблувал ва гъакълувал Мугъяммаддин ﷺ уьмур бегъемди аьгъю апІбан кьяляхъ ашкар шулу.

4. Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъювалар гъадагъували инсандиз Исламдин гъакънаан гъакълу аьгъю-

хъидихъа. Пайгъамбарихъна ﷺ ккунивал улупрували дугъахъди гъилихдар гъадму бадали гъеле цигъ гъючІвуз гъязурди вуйи, дурари дин за гъапІну, чпин хизанартІан, багахълуйиртІан, ватантІан, девлетартІан ва уьмуртІан артухъди.

Пайгъамбарин ﷺ насигъятар-теклифар кІулиз адагъувал Аллагъу Тааьлайин Чан лукІрахъна ва лукІран Аллагъу Тааьлайихъна варитІан аьхю гъюрмат уьбхюрайивалик гъисаб ву.

Эгер Пайгъамбар жвувтІан, жвуван хизантІан, жвуван мал-девлеттІан артухъди ккун дарапІиш, думуган инсандин хъугъвал гъубкІнайиб шулдар. Пайгъамбар ккун апІуз мумкинвал тувру асас дакъат дугъан уьмур аьгъю апІуб ву. Пайгъамбарин ﷺ гъакънаан ктитурайи гизаф къадар китабар а. Пайгъамбарин гъакънаан мусурман дару ксаридидикІнайи китабар урхуз теклиф апІурдарза - дурар Ирвинг Вашингтон, Вера Панова, Большаков ва жарадар ву. Гъадму писателар жарарин хул'ан чпиз ккабхъуб вари жин апІру тІафлариз ухшар ву. ТІафалвал апІруган тІафлари вари исккан-зиълан апІуру. Дурариз улихъна исламдин аьлимари гъибикІуб гъадрари жара терефназди илтибкІну. Гъацдар тІафлар Пайгъамбарин ﷺ вахтари айидар дайи. Гъадму писателарин метлебар жараб ву - Исламдин бинйир чюргъювал.

Гъит Аллагъу Тааьлайи учвуз Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъювалар гъадагъуз ву дугъан суннат кІулиз адабгъуз кюмек туври! Амин.

КІВАИН ГЪУБЗРУ ГЮРЮШ

Мянфяаьтлуб гъабхъну

І « Гъаддикан улхури, Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаевди асас вуди гъамци гъапнийи:

- Табасаран миллетдин хайлин вакилари юкьуд - хъуд йис мидиз улихъна узкан чпин багъри чІалнииндира «Ассалам» газат адабгъувал ккун гъапнийи. Гъелбетда, диндин аьгъювалар гъадагъуаз вуйи гъаму теклиф чарасуз тамам дапІну ккунивал аьгъяди узу разивал тувнийза ва, учвузра мялум вуйиганси. 2004- пи йисан эвеларианмина ичв багъри чІалниинди, иншаАллагъ, «Ассалам» газат адабгъура. Думу Аллагъра ﷻ, учвура ва учура рази шлу баркаллу ляхин ву. Гъаддиз, гъюрматлу мусурман гъардшар, подпискайин месэлар гъархну ккундар. Фунур мусурман касди вушра чахан шлубдинди подпискайиз кюмек гъапнийиш, ужу хъибдийи. Гъаддиз учвуан ичв багъри чІалниинди удубчІвурайи «Ассалам» газатдиз 2009- пи йисаз вуйи подписка вахтнинди апІувал ккун апІураза.

Гюрюшдин иштиракчйири чпихъди гъамци ачухъди дерин мянайин сюгъбат гъабхъаз лигну республикайин мусурман диндин кІулиъ айириз аьхю чухсагъул мялум гъапІну. Гъелбетда, гъамциб мажлисдин гъюрматназ муфтий Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаевди гюрюшдин иштиракчйириз Гирами Кьуръандин дафтрар багъиш гъапІну.

Уч духънайидарин терефнаан Мугъяммад – Рамазан Ражабовди муфтийиз аьхю чухсагъул гъапІну.

Хусуси мялумат

Ас-Салам-фото

ва бегъемди вуйи гъакълувал атІабгна. Пайгъамбарин вари гъяракатарий, ляхнарий ва гъайгъушнарий Исламдин гъакънаан гъаврикк ккаувал ряккъюра. Думу Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмур аьгъю апІбан асас метлеб ву. Эгер лапра яркъуди улхуруш, думуган, дугъан уьмрикан аьгъю апІури, жвуваз гизаф къадар хайир - уж'вал бихъуру.

1. Пайгъамбарин ﷺ гъакълуваликан ва аьдатнан даруваликан аьгъю апІуб.

Саб жерге исламдин дару ахтармишар гъахру аьлимари Пайгъамбарикан ﷺ пачгагълугъдин аьхю регъберси, полководеси ва реформаторси ва гъ.ж. бикІура. Хъа ухъу, Пайгъамбарин тарих аьгъю гъапІган, Мугъяммад ﷺ Аллагъу Тааьлайи кадагънайи Чан Вакил ва Пайгъамбар вуйивалиин ва халкъдиз дин аьгъю апІуз кІури гъанайир вуйивалиин умудлу шулхъа.

2. Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъювалар гъадагъували инсандиз уччуви яшаммиш хъуз улупура. Дугъу ккадапІу баркаллу уьмурсиб нумуна гъадабгъуз шлу уьмур (фунуб аьгъвалатнаъ гъахъишра) адар. Гъадму метлебниинди Аллагъу Тааьлайи Мугъяммад ﷺ вари инсаниятдин нумуна вуди улупну. Аллагъу Тааьлайи Кьур'андиъ кІура (мяна): «**Аллагъди Гъанайир- Аллагъдин ужувларин умудлу вуйидариз вари диз ужуб нумуна ву...**» (Кьур'ан 33/ 21).

3. Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан аьгъювалар гъадагъували Кьур'андин аятарин метлеблувалин ва гъакълу-

валар гъадагъуз кюмек тувру. Гъаз гъапИш Пайгъамбарин ﷺ уьмриъ Исламдин вари терефарикан къайд дапІна. Пайгъамбарин уьмрикан аьгъю хъували инсандиз гъялал ляхнар гъарам ляхнарихъан жара апІуз, шариаьтдин гъакълу къарарар къабул апІуз улупуру.

5. Пайгъамбарин ﷺ уьмриъ сар касдинси, вари жямьяаьтлугъдин яшайишдин ва уьмрин вари терефар ужу алауз мумкинвал тувру мисалар агуз шулу. Аллагъди Гъанайир вари инсаниятдиз марцци юкІв айи насигъятчи ва тербиячи вуди гъахъну. Халкъариз Исламдин ряккъюз дих апІбан бадали дугъу варитІан хайирлу ва успагъи ряккъяр ктагъури гъахъну.

6. Ухъу ихъ Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан фукъан артухъди аьгъювалар гъадагъиш, дугъахъна вуйи ихъ ккунивал гъадмукъан артухъ хъибди ва гъадмукъан гужалди Кьур'ан ва гъядисар урхуз ва уьрхюз хъиди, гъадмукъан артухъди гъаму Дюнъийиъ ва Ахиратдиъ бахтлудар

Мевлюддин гъюрматназ дюъйир

Гизаф къадар мусурман чвйири ва чйири Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан хъувалин йигъаз бахш вуди аьхю разивалиинди мевлюдар тешкил апІбаз артухъди фикир тувуз хъюгъна. Гъит Аллагъ рази шлу гъамцдар серенжемар артухъди тешкил апІри ва мусурман диндиз гъюрударин жергйирра яркъу ишри!

Дугъридан, Мевлюддин гъюрматназ дюъйир урхувал лапра хайирлу ляхин ву. Магъа гъаддикан ужударстар фикрар:

- Мевлюддин гъюрматназ агъалйир уч хъувал ихъ дюнъийиз аьхю гъюрмат айи Пайгъамбар аьлейгъи салам гъювалин шадвал хъапІуб ву. Гирами гъядисдиъ къайд дапІна: «Инсан чаз ккунирин багахъ хъади шулу».

- Аллагъди ﷻ ухъухъна Гъанайири, ухъуз гъюрматлу вуйири учв бабкан хъувализ къимат туври гъахъну, Аллагъдиз ﷻ учв халкъ апІбаз ва чаз ужувлар тувбаз лигну гъюрмат ва тарифар апІури гъахъну.

- Ухъуз гъюрматлу ва багъалу Пайгъамбар ﷺ бабкан хъувал Аллагъдин ﷻ амур ву.

- Мевлюддиз бахш дапІнайи гъядисарий (тарифнан шиърарий) ихъ Пайгъамбарин

акуваликан кІура, Думу бабкан хъувал, Дугъак кайи аьламатар, Дугъан уьмур ва ляхин аьхю разивалиинди къайд апІура.

- Аллагъди гъанайирикан Учв яшаммиш шулайи йисарира шаирари чпин яратмиш апІбарий Дугъан ччвур тарифар апІбиинди лишанлу апІури гъахъну. Эгер Пайгъамбар аьлейгъи ссаламди гъадму саягъназ разивал туври гъахънуш, гъамусра дугъкан бикІурайидариз ва Дугъан заан эдеблувалин терефарикан, инсанарихъди лапра ужуйи янашмиш шлувалин хасиятнанкан, Чав ккадапІу уьмрикан ва аьламатарикан кІурудариз разивал улупиди.

- Аллагъди гъау гирами вакилихъ хъугъувал ва гъюрмат уьбхювал ихъ динди тасдикъ дапІнайиб ву. Мевлюддин вахтна шад хъувал, ицци тІааьмар- гъафунар гъивувал, уч духъну сюгъбатар гъахувал, касибариз садакъа тувувал Аллагъу Тааьлайи Гъанайирихъ хъугъувалин, дугъан гъюрмат уьбхрувалин, Аллагъдикан рази хъувалин лишан ву.

- Исламдн аьлимариз ва мусурман ксариз гъар вахтна Мевлюд гъабхруган уч хъувал ва шадвал хъапІувал бегенмиш духъна ва гъаммишан эдеблу ва аькьоллу саягъниинди Мевлюдар гъахури шулу.

ДИНАГЪЛИЙИ ЦИБДИ КІУРУ ВА ГИЗАФ ЛЯХНАР АПИУРУ,
ХЪА МУНАФИКЪДИ ГИЗАФ КІУРУ ВА ЦИБДИ АПИУРУ

ГЪЯДИС

ИСЛАМ ДИНДИН ИШИГЪЛУ КСАР

810- пи йисан Бухара шагъриъ бабкан гъахъну. Дугъан абйир-бабар мюгъкам дин хъапру гъакълу мусурмнар вуди гъахъну, фицики Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ дархи чве Къусам ибн Аббасди Мавераннахриз ялгъуз Аллагъдихъ ﷻ хъугъбан дин гъабхну, хъа гъаддихъди сабси шариаътдин къанунарра.

Бухарайиъ ва Самаркандиъ Ислам варидализ дишлади саб вуйи дин вуди гъабхундар. Хъа амма бици Исмйилин гага аль - Жуфийин хизан гъакълу мусурман хизан вуди гъабхну. Хизандиъ айи вари гъалназ лигъру Бухарайин мистарикан сабнубдин имамходжа Бардизбах Абу Абдаллагъ, Исмйилин ахью аба, вуйи.

Хизандиъ гъациб ужуб агъвалат айивали Исмйилин агъювалар гъадагъбаз ягъурлу рякъ ачмиш апурайи – дугъу чан гъеле йирхъуд йис яш дубхънайиган Къуръандин сурйир къваъланди эзбер гъапнийи, хъа йицид йисаъ айиган – Пайгъамбарин ﷺ гъядисар къваъланди урхуйи. Вари вилаятдиъ бици Исмйилин гъакънаан улхруган, дин хъапрайивал жигъатнаан думу имбудариз нумунади улупуйи. Хъа аьламат хъуз ляхинра айи! Аль-Жуфийин хулаз ярхла йишвариан инсанар гъюри гъахъну, йицид йисаъ айи набалугъди Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гъядисар фици къваъланди урхуруш хъпехъуз клури. Хъа дугъу дурар къван деринариан урхури гъахъну, къадарсуз рюгъламиш духъну, чан яшнан бицидариз хас дару жорейин саягъниинди.

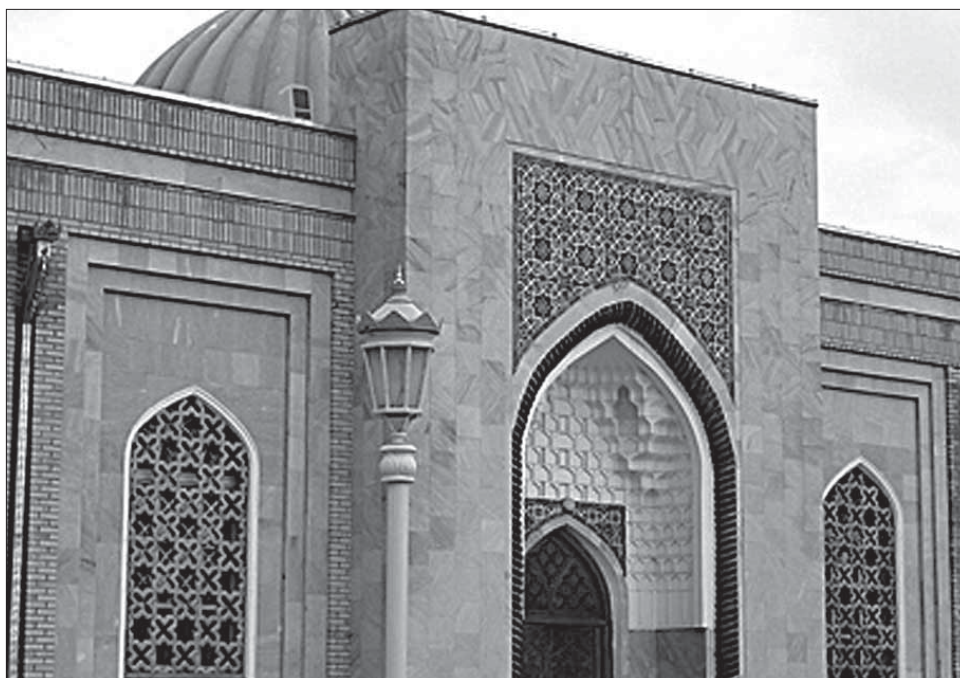
Миржид йисаъ айи бицирихъна Хизри ﷺ пайгъамбар гъюру ва дугъахъна «Ан-Нас» тувру- Аллагъдин ﷻ Аллагъу Тааълайихъ хъугъбан гъакънаан вуйи ва Дугъан гъакълу дин агъю апбан рякъюъди гъягъбан насигъят, гъадмуган дугъаз жини агъювалар ашкар хъиди. Исмйилин 14 йис яш гъабхъиган, дугъу чан абйир - бабарикан учв Гъядиз гъауал тлааб апур. Чпин веледдин тлаабназ айи дикъатвалиин, деринвалин ва гъарган чан тлааб текрар апрувалиин агъайиб гъахъи абйир - бабари дугъан яш тамам гъабхъиган Гъядиз гъауз гаф тувру.

Магъа гъадму ужувлан хайирлу дакъикъа жигъил уьмириъ убчъвру – 826 – пи йисан Исмйил аль - Бухари жара ксарихъди сатиди Аравияйин читин ва ярхла рякъюъ учъвру. Дугъахъди чан дадана ахъюнурчвехъади гъахъну. Гъяж ккудубкъибалан къяляхъ Исмйил аль - Бухари дадайихъдина чан чвуччвухъди Бухарайиз къяляхъ хътакундайи, хъа Аравияйиъ гъузнийи.

Гъаци хъувалин сеbeb жигъилиз нивкълудигъакъю ляхниъ ади гъабхъну. Гъеле Бухарайиъ имиди кварталин мистан имамди дугъаз гъапнийи, фицики гъяж клули гъабхурайи

Имам исмйил аль - Бухари

Исмйил ибн Ибрагъим аль - Мугъира ибн Бардизбах
Абу Абдулагъ Аль - Жуфи аль - Бухари

мусурман кас гъеле сад йишванкъана гирами Къабайин багахъ йишв адапшиш ужу ву, клури. Исмйили гъаци гъапнура вуйи. Анжагъ йишвну къанди Исмйилиз ва дугъан юлдшариз гирами гъвандиз мак апуз мумкинвал гъабхъну, дурар сацибди дидхъан гъудучъвнийи ва нивкъл алабхънийи.

Ва гъамушваъ Исмйилиз аьламатнан нивкъл гъабгнийи. Дугъаз учв бици халачийин деънади рякъюру. Дугъу ракааът ракааътдихъди гъудган апурайи ва дугъахъинди фуж-вуш гъюру ва гъюник хлихъди кучру. Жигъил илтиклору ва клул за апур. Дугъаз Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ маш рякъюру, Аллагъдин нуриинди ишигълу дапнайиб. Пайгъамбарин ﷺ чру, чилли халат алабхънади шулу, клулин лизи ягълухъсиб алабхънайи. Пайгъамбар ﷺ аьлхъюз хъюгъру ва клуру: «Исмйил, Аллагъдиз ﷻ яв аьшкълувал, диндихъна вуйи гъялаквал рякъюра». Гъич сарра гъамциб бици яшнаъ ади гирами Меккайиз гъюз чалишмиш духънадар.

Исмйили чан уьмур бегъемди Къуръан, Пайгъамбарин ﷺ гъядисар ва дугъан уьмрикан далилар агъю апбан метлебариз бахш апуз мясляаът апур. Ягъчъвурна хъуд йисандин (ляхин апуз шлу йисандин) вахтна дугъу 600 агъзур гъядисар уч гъапну.

Гъаддиз увухъна Рюгъ-ул-Илагъ-Аллагъдин ﷻ рюгълувал гъафну. Рюгъ-ул-Илагъди увуз гележгдикан ктйабкъювал (жабар) къисмат гъапну. Диди увуз ат- таизил гъадабгъуз (Аллагъдикан цийи агъювалар) гъадагъуз мумкинвал тувди. Гъадму ачмишваларин гъакълувал ад- дариф а (гъатмунуб дюнъийи уьмурлуг вуди йишв айивал).

Увкан неинки гъич сарихъанра даршлу къадарсуз ужур мугъяддис

(йиз гъядисарикан агъюр ва гъадрар жарарихъна хътаърур) хъиди, хъа гъацира Аллагъдихъ ﷻ хъугъбаан вуйи асас месэлийр жувланди гъаврикк ккауз ихтияр айирра.

Гъаци апбан бадали уву Аравияйин вари уьлкйириз душну ккунду. Магърибдин ва Азияйин уьлкйиризра, суннийр уьрхрудар дагну ва дурар дидикну ккун хъибди».

Исмйил нивкълан уягъ гъахъиган, думу шаду хабри аьламат гъапнийи, дугъу чаз нивкълъ гъякъюбдикан гъич саризра ихтилат гъапундайи.

Гъяжъахирихъна гъафнийи, гъядиз дуннайидар къяляхъ хътакуру, хъа Исмйили, чан дадайиз ва чвуччвуз ягъурлу рякъ ккун дапну, учв Меккайиъ гъузру.

Думу сар жумартлу, ужуб юкъл айи динагълийихъди таниш шулу, фикъгъдин мазгъабдин имам Агъмад ибн Ханбала Абу Абдаллагъдихъди, дугъу Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан ва дугъан ляхнарикан агъювалар гъадагъурайи ва думу дугъахъна

кагъзар кпиклурди ляхниз гъюру – жигъил балин бикълан хатл лапра уччвуб вуйи. Набалугъ Исмйил Агъмад ибн Ханбалайихъна гъуллугъ апуз дуннайиган дугъан яш 46 йис вуйи.

Исмйили чан уьмур бегъемди Къуръан, Пайгъамбарин ﷺ гъядисар ва дугъан уьмрикан далилар агъю апбан метлебариз бахш апуз мясляаът апур. Ягъчъвурна хъуд йисандин (ляхин апуз шлу йисандин) вахтна дугъу 600 агъзур гъядисар уч гъапну.

Исмйил аль- Бухари неинки дериндиан гъядисар уч апру кас вуйи, хъа гъацира дурар тартиб апрур, саб гъякъийиз хрурра ва дурар бегъемди тамам апрурра вуйи. Дугъан ахъюноуб пай вахт гъядисарин зин ляхин гъабхбаз гъябгъюйи. Дугъу уч гъаплу гъядисарин къадар 300 агъзурилан улдубчъвган, думу гъадрариз гъакълу къимат тувбиин ва тартиб апбан зин машгъл шулу. Дугъу гъадму гъядисар фициб саягъниинди дурукънаш, фукъан къиматлудар вуш агъю апрури гъахъну. Лапра гъизгъин зегъметну дугъаз хъуркъувал тувру: дугъу гъязур гъаплу гизаф томарикан ибарат вуйи мялуматариз, гъядисар тувдарин гъякънаан вуйи улупбариз ва къисйириз саб вуйи ччвур тувнийи- «Ат Тарих уль-Кабир» ва диди дюнъийин метлебувал уйнамиш гъапнийи. Саб гафниинди, «Ас- Сахих» клуру гъядисарин китаб дюзмиш апбан бадали Исмйил аль-Бухарийин къад йис гъубшну. Дугъан улихъна вуйидари 600 агъзур гъядис гъитнийи- дугъу дурар къайдайиз гъахънийи. 200 агъзур гъядис дугъу чав уч гъапну - гъидикну. Дугъу уч гъаплу гъядисар 97 китабдиз жара гъапну, дурар 3450 клулиз жара гъапну. Дугъаз Аллагъдихъна ﷻ ва Дугъан Мугъяммад Пайгъамбарихъна ﷺ вуйи ккунивал гъирагъ адр гъюлсиб, завси клан ккадруб вуйи Гъаци вуйивал гъаму къадарсуз ахью зегъметнаъ рякъюйи.

Гъадму лапра ахью зегъметназ дюнъийин мусурманари зурба къимат тувну. Мусурманариз Къуръандин къяляхъ «Ас Сахих» къюбпи дафтар ву.

Исмйил Хартанах клуру бици гъулаъ 870- пи йисан кечмиш шулу (Самарканддихъан 20 км. манзилнаъ). Агъзариинди ксар Исмйилин зияратдиз гъюри, дъюйир урхури шулу. Зияратдихъинди вуйи рякъ хъякъю вахтарра гъахъну (1926- пи йисан 1954 – пи йисазкъан). 1954 – пи йисан Москвайиз теклиф апбиинди Индонезияйин президент Сукарто гъафнийи.

Дугъан хялижвалин асас вахт ккудубкъихъандугъахъан гъерхнийи: «Увуз СССР - иъ фу дякъну ккундийвуз?». Дугъу Исмйил аль - Бухарийин накъв (никъ) рякъюз ккундийвуз», клури гъапнийи. Гъадму жорейин тлааб 1956- пи йисан Малийин президент Мадибо Кейтайира гъапнийи. Гъаддихъанмина агъзариинди ксар Исмйил аль - Бухарийин накъвдихъна (никърихъна) гъюри шулу.

1999- пи йисан Узбекистандин президент Ислам Каримовдин буйругъназ асас вуди гъадму гирами йишв жикъи вахтна лапра ужуб къайдайиз гъабхънийи ва варж агъзариинди динагълийир чпис багъалу касдин накъвдихъна (никърихъна) гъюри шулу.

ГЪЯДИС

БИЦИДАР ЖЕННЕТДИН ПАЗИПЕНДЙИР ВУ

ИСЛАМ ДИНДИН ДАРСАР

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Иллагьки сабпи ражну Исламдин рякь хьапуз ккунидариз, гьадму гьисабнаан ихь набалугь веледаризра, Ислам диндин гьакьнаан аьгьовалар гьадагьбан бадали учуз, иншаАллагь, гьамусдихьантина «Исламдин дарсар» клуру клул алди «Ассалам» газатдин машарь ихь мусурман диндихьди аьлакьалу вуди аьлимари гьазур дапнаи дарсарихьди таниш апуз ккундучуз. Жюрбежюр динарихьди ва Мугьяммад Пайгьамбарин ﷺ уьмрихьди таниш апбалан кьаляхь гьудган апбан кьайдириккан ва шартларикан улхидихьа, гьудган апбахьди аьлакьалу вуйи сурйирихьди ва дюьйирихьди хьайи - хьайибси таниш хьидичва. Асас вуди гьадму теклифар набалугь баяр - шубари аьшкьниинди кьабул апрувалиин умудлу вуча, иншаАллагь! Газатдин гьаму нумрайиь кьуб дарснахьди таниш апуз ккундучуз.

Ас-Салам-фото

САБПИ ДАРС

Ислам ва жара динар

Инсан аийи йишваь динар шулу. Инсандин бедендиз ипбан ва убхьбан игьтияж'вал айиганси, диндихь хьугьбан игьтияж'валра шулу. Ари гьаддиз ухьухьна Аллагьди ﷻ гьаьнайи динарин гьакьнаан чпиз гьичра хабар адаршра, хьа амма бязи ксари диндикан жюрбежюр ихтилатар апуру ва чпиз ккунибсиб дин ктабгьуру. Гьаддиз дилигну динар кьуб жюрейиз жара апурахьа: кучлиин динар ва гьакьлудар. Мисал вуди гьадабгьиш, циз икрам апру дин кучлинуьб ву.

Ислам Мугьяммад Пайгьамбар ﷺ гьафи-хьанмина арайиз дунфнайиб ву ва гьаддихьанмина гьич саб жюрейин дигиш'валра дидиь тлапнадар.

Ухьухьна гьакьлу динар Аллагьдин ﷻ пайгьамбарихьанмина гьюру. Хьа амма вари гьакьлу динарин, амма ихьнуб дин ктарди, муганайиздин асас мяна гьудубгну. Мисал вуди гьадагьухьа иудаизм ва христианство. Дурар сифтена - сифте гьакьлу динар вуди гьаьхьну, хьа амма хьасин иудейири ва христианари дин чпин игьтияжариз, чпин тлабариз дюзди гьюруганси ккабалгьниий, гьаци апбиинди жара саягьниинди члур апбиинди. Библейский ва евангельский текстарра дигиш гьапну. Ислам Мугьяммад Пайгьамбар ﷺ гьафихь-

анмина арайиз дунфнайиб ву ва гьаддихьанмина гьич саб жюрейин дигиш'валра дидиь тлапнадар. Дюньяйин аьхиризкьан ихь динди инсандин тлабар ва игьтияжар гьуркиди. Ихь диндиь гьацдар терефар кьайд дапна, фицики дурар клулиз адагьвалин мяна Жилиин али инсанаризра ва Гьиямат йигьанра хушбахтвал хьувал ву. Диндин гьакьнаан вуйи гьаму тереф ихь диндиь асасуб вуди гьисаб апуру.

Диндин йирхьуб шартл а. Инсанарин гьарйигьандин уьмриь алахьру месэлийрихьди, дурар машгьул духьнайи ляхнарихьди, дюьйирихьди аьлакьалу вуйидарра а. Гьаддарин арайиь чарасуз вуди клулиз адагьну ккуни ва кьадагьа (гьярам) дапнаи шартларра а. Эдеблувалин терефар инсанариз эдеблувал жигьатнаан тербия тувбахьди, ягь - намусвалихьди аьлакьалу вуйидар ву. Мисал вуди гьадабгьиш, ихь динди кучлар апувал кьадагьа дапна.

Ихь диндиз гьаму саягьниинди кьимат тувуз шулу: «Чан хушниинди ва аьшкьниинди диндин кьанун клулиз адабгьури гьаьхьиш, фикирлу инсан ужувлахьна ва хушбахтвалихьна гьиди».

Гьамци, динди хушбахтвалихьна ва ужувлан ляхнар клулиз адагьбахьна рякь улупуру.

КЬЮБПИ ДАРС

Мугьяммад Пайгьамбар ﷺ бабкан хьувал ва дугьан бицигандин вахтар

Мугьяммад учв пайгьамбар хьайиз улихьна Иса пайгьамбар ﷻ ади гьаьхьну. Гьаддарин арайиь аийи вахтнан манзил 600 йис а. Думугандин вахт вижнасузуб, кларуб, инсафсузваларихьди, пиянискаваларихьди, кефлу апру тамшир апбахьди, инсанар йивну йихуваларихьди ва гьаясузваларихьди абцнайиб вуйи. 600 йис ккудубшбалан кьаляхь Аллагьди ﷻ инсанарихьна ихь Пайгьамбар ﷺ гьаьхьну, гьаддариз гьакьлу рякь улупбан бадали.

Ихь Пайгьамбар ﷺ 571 - пи йисан Меккаийь бабкан гьаьхьну, Гьашимарин кварталийь. Пайгьамбарин ﷺ аба Абдулмуталлиб Меккашагьрин клулиь айир вуди гьаьхьну. Мугьяммад ﷺ кюгьнейин ва ужуб хизандиан вуйир вуди гьаьхьну.

Меккаийн агьалийрин аьдат ади гьаьхьну: бабкан гьаьхь бицир фициб - вуш саб вахтназди Меккаийь ваь, хьа гьава жигьатнаан лапра хушлу районариь яшамеш шулайи дишагьлийирихьна туври гьаьхьну. Ихь Пайгьамбариз ﷺ никк тувур Саадарин тухумдиан вуйи Гьалима вуди гьаьхьну. Гьалимайиз Шейма клуру риш ади шулу, хьасин думу Мугьяммад Пайгьамбариз ﷺ чан дадаийн никкдиинди вуйи чи шулу.

Гьалимайиз ва дугьан жилириз Мугьяммад гизаф ккунир вуйи, фицики думу чан 14 йис хьайизкьан гьаддарихь шулу. Хьасин чан мухрилан никк тувури Мугьяммад чан дадайихьна (дугьаз Амина клуийи) гьахуру.

Пайгьамбарин ﷺ гага 25 йисандин яшнаь ади кечмиш шулу, чан бай бабкан хьплан кьаляхь вуйи кьуб вазлилан. Амина чан гьаравшарра ва чан байра хьади саб ражну чан жилирин накьвдихьна (никьрихьна) гьагьюру. Мединаийанмина кьаляхь гьюрайи вахтна Эбва клуру гьулаь думу ктерцуру ва кечмиш шулу. Дугьан яш 21 йис вуйи. Гьаравшари йирхьуд йисаь аийи Мугьяммад чпин Абдулмуталлиб абайихьна гьахуру.

Ас-Салам-фото

Бегьемди гагаийихьна дадайихь мягьрум гьаьхь, миржид йис дубхьнайи Мугьяммад чаз лапра ккуни абайихьра мягьрум шулу. Учв йиклайиз улихьна Абдулмуталлибди чан баяриккан сануриз, гьюдли, имшахвал аийи Абуталибдиз, чан хтул уьрхюз табшурмиш апуру. Гьаддихьанми на Мугьяммад ﷺ чан абайин терефнаан вуйи халу Абуталибдин гьозчиваликк ва гьайгьушнарикк кади шулу.

АРХИТЕКТУРА

Чичандин юкIв

Агьмад Кьадировдин ччвурнахь хьайи «Чичандин юкIв» клуру цийи мист 17 - пи октябри ачмиш гьапну.

Думу исламдин аьхю дарамат ву. Гьадушваз дахил шула: Чичандин мусурманарин Духовный управленийин клулин офис, Кунта - гьаяж

Кишиевдин ччвурнахь хьайи Урусатдин исламдин университет, исламдин библиотека, студентариз общежитие ва гостиница.

Исламдин комплекс 14 гектарин жилиин ерлешмиш дубхьна.

Мистаз багахь вуйи йишварихь фонтанар дюзмиш дапна, кюкйир кивна ва жара уьмаратар а.

Мист 10 агьзур касдиз йишв ади дюзмиш дапна, минарийрин ягьлишин 62 метр

ву. Мист безетмиш гьапдар Турцияийан вуйи ужударстар устадар ву.

Устадари чпин балгбан ляхнариь заан ерийин гьизил ишлетмиш гьапну. Гьадму успагьи дараматдин аийтI ва члат йишвар уччувал жигьатнаан варитан успагьи ва тек - бирра адру мраморихьди дабалгна.

Гьадму мистаь 36 аьхю люстрийир дюзмиш дапна.

Исламдин центрин дараматарин тикилишчивалин ляхнар 2006- пи йисан 25- пи апрели ккергьну ва 2008- пи йисан 16- пи октябри ккудукну...

КІВАИН АПІБАРИКАН ВАРІТАН КЪИМАТЛУБ «ЛА ИЛАГЪА ИЛЛА ЛАГЪ» ПУВАЛ ВУ
(ибну Мажа, Насан, Гьяким)

ГЪЯДИС

МУСУРМАН ГЪАРДШИН ТЕКЛИФАР

Уртлуларин Ханмагьямадрин бай
Абдул – Мутталиб Гъязрати
АБЛИЕВ

Аллагъдиз аплин тїяаьт

Вари дюнья - аьлам Сар Къудратлу Аллагъу Тааьлайин ву, Учв Агъа варидаринур ву. Дюньяйиинна инсанар халкъ гъапну, тувну нази-нигъматар, ва ихтияр агъавал апуз вари дюньяйиин али чївишна-гъайванатариина - Чаз гъуллугъ, ибадатвал апбан бадали. Амма бязи инсанариз агъдар ва фикир апурад ар чухсагъул ва алгъямдулиллагъ пуз чпи халкъ гъапну Аллагъу Тааьлайиз. Гъарсар касди чав чаз суал тувну ккунду: «Узу гъаз, фу бадали дунфнайир ву му дюньяйиина, фу хъади узу гъагъиди му дюньяйилан, ахир фициб хъибди йиз, гъаз узу фикир апура гъам жикъи фана дюньяйин яшайишдикан, мал-девлет уч апбакан?».

дин меселїир тамам апури, Гъязрати Аьли жямаяьтдин имам вуди гъахъну. Пис вахтар клу'инна гъафиган мист хъябкъну шулу, хъа ликбезар, мектебар ачмиш апура вахтари, душваъра гъадрар клулиз гъахуру. 1955-пи йисан узура гъадушваъ гъазурлугвалин классдиъ гъурхунза, хъа йисан дивру цїйи мектеб, мектеб душв'ан адабгъуру. Халачїирин гъизгїин вахт гъаьиз 1969-пи йисазкъан мист либхури адарди гъабхъну. Гъадму йисан мист улихъинди яркъу дапну, дидкан халачїир урхру фабрикайин цех апуру, ва гъийин йигъаз гирами мист - Аллагъу Тааьлайин хал мунафикъари гъарам къайдайикк ккипну либхура. 1985 - пи йисандин перестройка ккебгъханми-

Аллагъу Тааьлайиз ккун дархъиди, Дугъан ихтияр дарди аьламди сари хъанра мискъалу заррасиб (атомдин ткисиб) саб жюрейинна ляхин апуз дашул. Узу гъамцдар ксарин аьжайиб вуза, гъаз муариз сацїибкъана иман адарш, ясана дидихъна чалишмиш шули адарш. Яраб дурарин архатухум, абїир- бабар гъацдар имансузар гъахъниклана? Душваъ гъахъну ахю аьлимар : Къурбанели, Гъязрати Аьли, Ханмагъамад ва жара муьмин ксар, чпин абїир-бабар, яраб дурарин рюгъарин фициб хиял вуйклана ва гъамциб гъялнахъна дунфнайи чпин наслариз - чпин гъардшариз, чїиризу фу клури айклана? Учву фикир аплинай, мусурмар вуча клурайи эй гъардшарчїир, ичв архакъарибар учвкан рази шулин ясана пашман шулин!

Ав, думу ксар иблисдин дустар ву, дугъаз ваъ дупну гъякълу рякъюхъинди илдицну, иманлу духъну гъагъюз шули адар. Гъацдар ксарин аьхир гизаф читинуб ву. Дюньяйиин Аллагъу Тааьлайиз гъуллугъ апуру хулар - йишвар ал, дурариз ухъу мистар клурахъа, дурар варитлан гирами йишвар ву, дурариз ухъу гъюрмат апурахъа, думу Аллагъу Тааьлайиз ухъу гъюрмат апурайивал ву. Аммаки бязи инсанари апурайи гъюрмат-гирамивал пирариз, ярквариз, гъварзариз, мялум дару никъариз (накъвариз), апуру, хъа иманлу инсанари Аллагъу Тааьлайин гъайри мистариз гъюрмат апура. Пирикан саб тике гъадабгъну хуз гучлуру - белке фуклара ужуб дару ляхин шул клури, хъа Аллагъу Тааьлайин буржар тамам апури адар, му ляхни фу клура? Дурариз Аллагъу Тааьлайихъан начвал кадар, я гучлурира адар клура. Сар касди саб ляхни дугъужвну лихурайиган, думу касди душваъ манигъ вуйи, я гъалат кайи ляхин апури шулдар, гъаз гъапиш себебер вуди гучвалин рафтар кади хъпаз, ясана начвал вая ляхниан адаур дупну клул-башири, чан ахъюри. Учвсир касди хъан мугъаз гучлура, амма му касдиз учв халкъ гъапну Аллагъу Тааьлайихъан вижнара кадар, я гучлурира шулдар, я начвалра адар.

гъабхъну. Думу мистак гъял кимдуган, гъуландари йикъар дапну вакафдин вуйи йишвахъ ахъюшин

Ас-Салам-фото

Учву, мусурман гъардшар – чїир, гъати фикир аплинай гъаму меселайикан, ав, гъийиз уьмур бюшкъюрди гъапунза, гъитлан тина имансуз ляхнарихъан хътакидиза, дупну!

Кафирар, имансузар ва мунафикъар ихъ Ватандин гъюкумдин улихъ гъахъиган, паччагъвал хлиъ абхъиган, ясана гужниинди - зулмиинди дурари гъадму гъюкум гъадабгъган, дурари диндихъдира гъаршуди вуйи женг гъабхуру: аьлимар дустагъ дапну, йивну йихури марцц гъапну, ясана Сибириз алдаъну, гъадушваъ танкъ гъапну, хъа мистар клуруш, саб кадар дадаргъну, дюньяйилан марцц гъапну, хъа саспи мистар къадмидар вуш, хъасин дурар чпин мяшатдин хайирназ ишлетмиш апури гъахъну.

Узуз кидибтуз ккундузуз таржу мягъялин Хив райондин Уртїил гъулан мистнакан. Къадим заманайи дурарин мист гъам вахтан йишвахъ хъадайи, саб 30 метр улихънаси хъади

кади ва гъюжжрара ккади 1903-пи йисан дивру цїйи мист, шубуб тереф гъубчїву гъванарин машар хъади. Мист ккебгъну ккудубкїайиз саваб бадали клулиз адабгъдар гъамрар гъахъну: Абдурягъмандин бай Адам, Рягъим ва Башарин Гъажимягъмадрин бай Мягъмад. Гъелбетда, дурариз гъулан жямаяьтди даима вари терефарихъан мист клулиз адабгъуб метлебниинди тясирлу кюмекар апури гъахъну. Дурар гъвандин ва гакївлин машгъур устїир вуди гъахъну: табасаранарин, даргїирин, агъуларин ва лезгїирин швнубсаб гъулаъ дурари чпин баркаллу уьмарар мистар, хулар ва жара дараматар дивну. Дурари халкъдиз гизаф къадарнаъди ужувлар гъапну, дурар чпиз ужара-савабар гъадагъу ксар ву, Аллагъу Тааьлайи дурар варитлан заан Женнет тувру агъларикан апри! Амин.

Никлалайин заманайиъ ва советарин гъюкумдин вахтари диндихъди женг гъабхайиз гъуландари Аллагъдин хулаъ – мистаъ Аллагъу Тааьлайиз чпин дин-тїааьт хъапри ва шариаьт-

на вари мягъяларий ихъ гъюкуматдин къайдайикк ккадрумистар лихуз хъюгъну, ккедерчнайидар рас дапну лихру къайдайикк ккирчру, цїйи мистар

Дюньяйиин Аллагъу Тааьлайиз гъуллугъ апуру хулар - йишвар ал, дурариз ухъу мистар клурахъа, дурар варитлан гирами йишвар ву, дурариз ухъу гъюрмат апурахъа, думу Аллагъу Тааьлайиз ухъу гъюрмат апурайивал ву.

дивру, амма ерли саб Уртлуларин гъулаъ айи мистаъ чан хусуси фарзнан вазифа тамам апури адар. Себеб фу ву клури гъерхиш, себеб гъадму вуки, эгер цех хъябкъиш, чпи гашу йихур клури гучлуру. Мурарин Аллагъу Тааьлайик умуд кадар, дурариз агъдар, агъгъашра гъиспикк ккапрад ар, муари клура: чпиз ризкъ туврайир фабрикайин гъакимар ву, ясана пенсия туврайидар ву, вая гъюкумат ву, клури. Гъарсар касдиз ризкъ дебккна Аллагъу Тааьлайи, дурар Дугъан арачїир ву,

гъакимари ва гъацира фягълачїири гъаддилан гъадабгъурайи гъазанжнз дилигну. Учвхъан шулу гъадму гъякъи уч дапну мист лап ужуб къайдайикк ккипуз. Аллагъу Тааьла учвуз кюмекчи ишри - шариаьтдиз лайикъ вуйи ва Аллагъу Тааьла рази ктаъру гъадму ляхниз! Амин.

**Аллагъдиз аплин тїяаьт,
Ужуб хъибди ичв аьдат.
Диндиз хъапиш вахт- саяьт,
Хъибди учвуз манфяаьт.**

ИЧ ИНТЕРВЬЮ

Пирмягъямед КЪАСУМОВ
газатдин редактор

«Йиз уьмрин мяна диндиъ рябкъюрузуз»

ИншаАллагъ, сарун динагълийихинди жара саягъниинди лигру, янашмиш шлу вахтар гъушну ва гъарсар касдиз, къанундиъ улупнайи «съргъятарилан» улдручлвди, чаз Конституцияйиъ улупнайи ихтиярар бегъемди клулизи адагъуз мумкинвал дубхъна. Эгер марцци Ислам дин хъапри, дидин вари шартлар тамамвалиинди клулизи адагъури гъахъиш, диди гъацир касдин гъаму дюньяйин уьмрихъна ва гъатмунуб дюньяйихъна вуйи янашмишвал анжагъ ужувлахъинди дигиш алуз рякъ ачмиш шулу: папрус зигувал, арагъ - чяхир убхъувал, наркотикар ишлетмиш алувал, хаинкарвалин гъаракатар ва жара нягъякъвалар клулизи адагъуз вуйи фикрар - ниятар киваъ – клулиъ учлвубкъана мумкин дар. Саб гафниинди, халис мусурман кас рябатлу уьмрин эйси шулу. Гъаму улихънаси узу Табасаран райондин Халагъ гъулъан вуйи ва гъамусаъят Мягъячгъала шагъриъ ерлешмиш дубхънайи Дагъустандин государствойин халкъдин мяишатдин институтдин бухучетдин ва аудиторвалин факультетдин сабпи курснаъ урхурайи **Мурад Мягъяммедов** дихъди гюрюшмиш гъахъунза ва дугъахъди кван ачухъвалин сюгъбат гъубхунза.

Мурад, гъелбетда, уву ва Мягъячгъалайиъ яшамиш шулай яв ахъюну чвйир вуйи Рамазну, Заури халис мусурман ксариз хас вуйи шартлар клулизи адагъурачва. Гъаддиз гъаму сюгъбатнаъ увуз кивахънивалин суалар туврадара (арагъ - чяхир убхъурва, папрус зигурва, гъудгнар алулрва клуру жюрейинстар - ваъ), хъа дишлади мусурманвалин рякъюу учлву яв сифтейин йисарикан гъерхуз ккундузуз. Исламдин рякъюу учлвуз фицдар далилари (себебари) кюмек гъапунуз?

- Гъелбетда, гъарсаб ляхнихъ хъюгъруган, думу клулизи адагъуз ашкъ ва ужуб эвел ади ккунду. Узузра хайлин

ужудар себебар къисмат гъапнийи. Сабпиб, ич Уьмар аба (гъамус думу рягъматдиз душна) дин хъапрур ва Къуръан урхуз аьгъюр вуйи. Узуз дугъан насигъятари Ислам дин клули гъабхуз тясир гъапнийи. Къюпиб, учу яшамиш шулайи хуларин улихъ мист

Ас-Салам-фото

ерлешмиш дубхъна. Гъар жвумийин вахтна гъадушвъан гъюри шлу успагъи сесну узу рюгъламиш алууйи ва узура гъадрарин сеснак ктикърувалиин умудлу шуйза. ИншаАллагъ, гъаци гъабхънура ву. Шубубпиб, вари Табасарандиз машгъур вуди гъахъи мусурман кас, аьлим Наврузбег - эфендийин хтул Исамудин халу ич гъулан мистан имамди лихурайивалира узу мусурман диндихъна багахъ уьуз тясир гъапнийи. Дугъу Ислам дин аьгъю алуз ашкъ айи набалугъарихъди дарсар гъахуз, сюгъатар тешкил алуз чан шериквал улупуйи. Мисал вуди гъадабгъиш, узу иллагъки Исамудин халууйихъан аьраб члалнан алфавит аьгъю гъапунза ва къюб вазлин муддатнаъ йиз кван мураднахъ - метлебнахъ хъуркъунза. Гъит дугъаз ухъуз варитлан ккуни Аллагъдин ﷻ терефнаан вуйи вари савабар – ужувлар, Ахиратдиъ ужубсиб Фирдавс женнет къисмат ибшри! Хъасин учухъна Буйнакск шагъриъ мусурмандин университет ккудубклу, хъа гъамус Дагъгоспедуниверситетдин аьраб члалнан факультетдин 5- пи курснаъ урхурайи, диндин ляхнарикан аьгъювалар айи ва зигъимлу кас Марат халу гъафнийи ва дугъу дишлади мусурман дин аьгъю алуз ашкълу жигъиларихъди - учухъди дарсар гъахуз хъюгънийи. Дугъу учуз сад йисан (сифте шубур бализ, хъасин юкъуриз гъац! йисан) чланади аьраб члалнаан дарсар кивнийи. Хусуси вуди узу дугъазра лап зурба чухсагъул клураза ва уьмурлулг вуди гъадрарин ччвурар йиз кван гъиссариъ гъузрувалиин умудлу вуза.

Ислам увуз фу ву?

Узуз Ислам дин йиз уьмрихъди сатиди дубшну ккуни асас дакъат вузуз

- гъар вахтна: гъам йигънура, гъамсана йишвнура. Узу узхъан шлу саягъниинди дин хъаппраза ва, ИншаАллагъ, жележегдиъ диндин рякъюу мюгъкам хъидиза. Дюз гъапиш, гъелелиг студентвалин уьмриъ дин дацрабкди ва бегъемди хъаплуз вари жюрейин

апбан ляхнихъ дериндиан фикир тувбанди вуза.

Гъаму заманайиъ жвуаз лайикълу дуст агувал читин месэла ву. Узуз йиз уьмрин дустар эдеблу ва намуслу уьмур хъапрайидар, мусурман дин аьгъю апбиин машгъул вуйидар, пис гъиллигъар ктрудар духъну ккундузуз. Гъайифки, хайлин набалугъарин ва жигъиларин фикир ва ашкъ уччуйи алабхърубдихъна ва ицциди ипбахъна ва убхъбахъна душна. Вижнасуз уьмур хъапрударин тай духъну ккундарзуз. Гъаци дархъбан бадали гъарсар касди шлубкъан артухъ къадарнаъди аьгъювалар гъадагъуб лазим ву.

Мурадди дюз клура, фицики Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ аьгъювалар гъадагъбахъди аьлакълу вуйи хайлин гъадисар а. Магъа сакъодар гъадисар киваин алухъа: «Гъякълу ву, Аллагъу Тааьлайиз бажаранлудар, яни сянъаткран ккунду», «Фунур кас вушра, илим бадали рякъюу учлвиш, Аллагъу Тааьлайи гъацир касдиз Женнетдиз рякъ ачухъ алуз». Хъа аьлим ксарин хайирназ ихъ Пайгъамбари ﷺ гъеле гъамцира гъапну: «Аьлимар пайгъамбарин ирс аглар ву». Ав, вари илмар Аллагъу Тааьлайин амриинди арайиз гъюрайидар ву. Хъа амма жвуву гъадагъу аьгъювалар инсанариз зарар тувру саягъниинди ишлетмиш дапну ккундар. Гъадму терефнаан Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ жарануб гъадисдиъ ужуйи ва ачухъди дупна: «Шли гъожа тар бадали ясана чан агъирвал улупуз клури аьгъювалар гъадагънуш, гъит чав чаз жегъеннемдиз йишв гъязур апри».

Узуз мялум дубхънайиганси, Мурад, уву ихъ багъри члалниинди удубчлвурайи «Ассалам» газатра урхури шулва. Диди увуз фу тувра?

- Гъелбетда, гъаму девриъ мялуматар тувру дакъатар, гъадму гъисабнаан «Ассалам» газатдира, Ислам дин улихъ гъабхбаз ва думу артмиш апбаз аьхю кюмек тувра. Диди нягъякъ ляхнарин машгъул духънайидар дюз рякъюин алауз, мусурман диндин асас шартларикан ва терефарикан аьгъдру вари яшарин ксариз улупуз рякъ тувра. Нагагъ Ислам диндин гъякънаан гъавриъ даршлу суалар арайиз гъафиш, ихъ республикайин адлу аьлимари дурариз газатдин машарикан сабнубдиъ жавабар тувру. Саб гафниинди, дин аьгъю алуз ккуни касдиз гъаму заманайиъ яркъу рякъ ачмиш дапна. Хъа хусуси вуди узкан улхуруш, узуз йиз уьмрин мяна диндиъ рябкъюрузуз.

Гъит ухъу гъарсар мусурман кас Къудратлу Аллагъу Тааьлайи лазим вуйи аьгъювалар гъадагъу агъларикан апри! Амин.

Ас-Салам-фото

мумкинвалар адар. Хъа амма узана сакъодар баяр (узухъди институтдиъ урхурайидар) жвумийин йигъан Мягъячгъалайин Клулин жвумийин мистаз – жвумийин гъудгниз гъягъюри шулча. Узу узъин али фарзар клулизи адагъуз чалишмиш шулаза. Сабпи нубатнаъ гъудгнар вахтнийинди апбан гъайгъушнаъ шулза. Узуз мусурман дин хъапрайивали гъулан мяишатдин институтдиъ аьгъювалар гъадагъуз манигвал гъичра алурадар. Душваъ йиз урхувал ужуйи вуйиз. ИншаАллагъ, жележегдиъра светский урхбан заведениейиъ аьгъювалар гъадагъбан ва диндикан узуз аьгъдру терефар аьгъю

